

Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

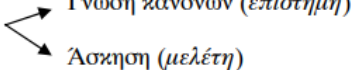
Α΄. Η φυσική ρητορεία

Φυσική ευγλωττία: χαρακτηριστικό - ομηρικών ηρώων (Νέστωρ)
- ποιητών (Σόλων, Πίνδαρος)
- ιστορικών προσώπων στο έργο του Ηροδότου

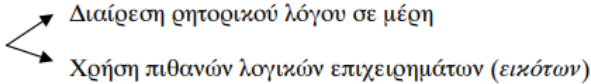
Δημοκρατία (ισσηγορία) => δυνατότητα αξιοποίησης φυσικής ευγλωττίας

Κορυφαίοι φυσικοί ρήτορες: **Θεμιστοκλής, Περικλής**

Β΄. Η γέννηση της συστηματικής ρητορείας

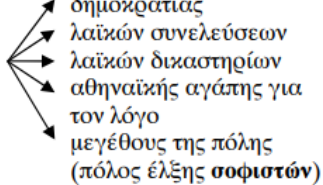
Συστηματική ρητορεία

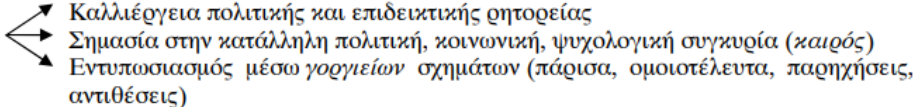
Ανάπτυξη στη Σικελία μετά το 466 π.Χ. με την επικράτηση δημοκρατικών καθεστώτων και την εκδίκαση υποθέσεων για ανάκτηση περιουσιών που είχαν σφετερισθεί οι τύραννοι.

Κόραξ, Τεισίας

Τεισίας: εκπόνηση πρώτου εγχειριδίου ρητορικής («*Τέχνη*»)

Γ΄. Ρητορεία και σοφιστική

Αθήνα: επίκεντρο ρητορικής στα μέσα του 5ου αι. π.Χ. λόγω

Γοργίας

Γοργίας → άρνηση αντικειμενικής γνώσης, αλήθειας, ηθικής

Πρωταγόρας → *δισσοί λόγοι*: αντίθετες αλλά εξίσου αληθινές απόψεις για κάθε ζήτημα

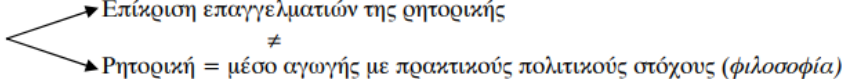
Άρα:

Ρητορική όχι για τα αληθή και δίκαια αλλά για τα αληθοφανή (*εικότα*) και συμφέροντα
=> στρεψοδικία, δημαγωγία, αδιαφορία για το δίκαιο και το ηθικό

Κριτική Πλάτωνα:

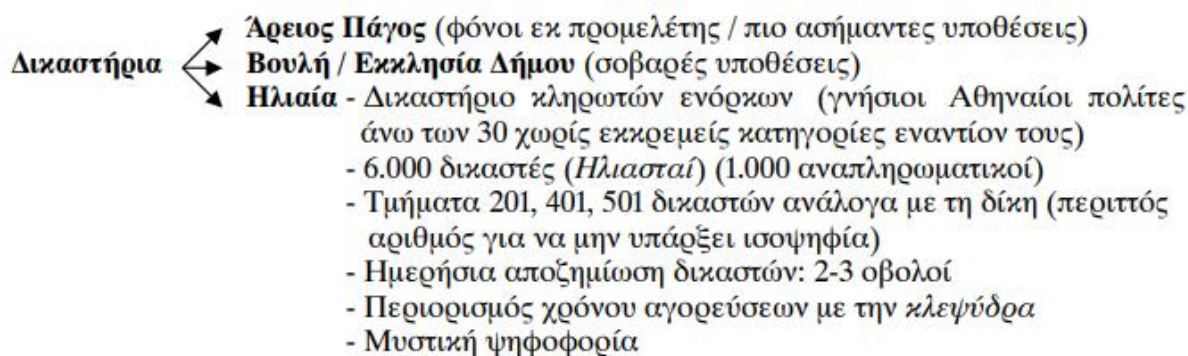
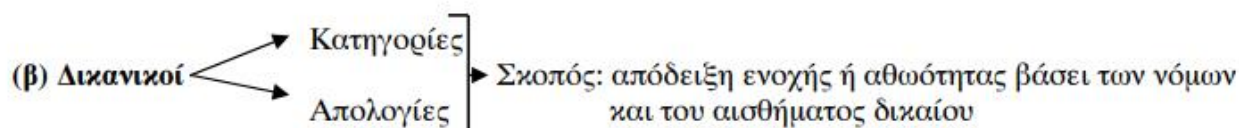
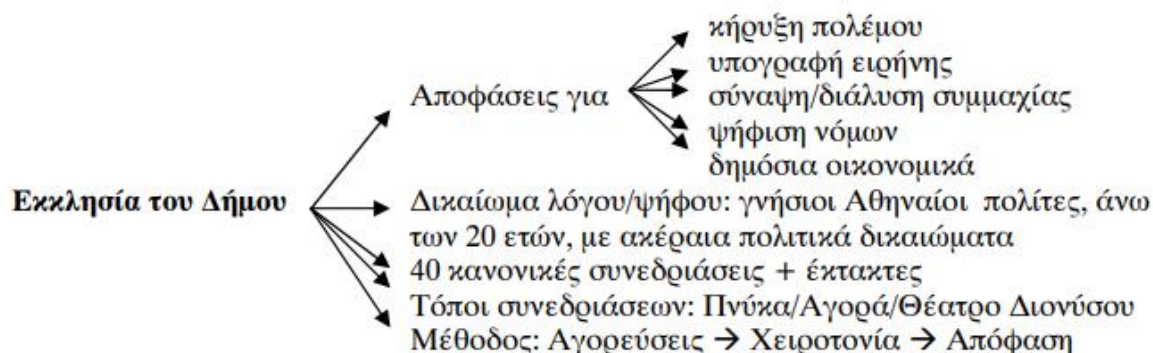
Ρητορική ≠ επιστήμη (λόγω έλλειψης αντικειμένου και μεθόδου)

Ρητορική = απάτη, ανηθικότητα, συμφεροντολογία, άγνοια

Ισοκράτης:

Ε΄. Τα είδη του αττικού ρητορικού λόγου

- (α) Συμβουλευτικοί: - πολιτικοί λόγοι για λαϊκές συνελεύσεις (*Εκκλησία του Δήμου*)
- συμβουλές (προτροπές ή αποτροπές) για συμφέρον μέλλον

- Λογογράφοι:
- Έμπειροι δικανικοί ρήτορες
 - Έγραφαν τους λόγους με αμοιβή και οι διάδικοι τους αποστήθιζαν και τους εκφωνούσαν στο δικαστήριο
 - Επειδή οι δικαστές ήταν απλοί άνθρωποι χωρίς νομική πείρα, οι λογογράφοι στόχευαν στην ψυχολογία τους ώστε να τους επηρεάζουν

- (γ) Επιδεικτικοί:
- Εκφωνούνταν σε εορτές / συγκεντρώσεις
 - Εγκώμια ή επικρίσεις καταστάσεων / προσώπων
 - Αναδρομές στο παρελθόν / προβλέψεις για το μέλλον
 - Επίδειξη ρητορικής δεινότητας / εντυπωσιασμός
 - Εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων
 - Κορυφαίος εκπρόσωπος: **Ισοκράτης**

Στ´. Τα μέρη του ρητορικού λόγου

- (α) Προοίμιον: - Ενημέρωση για το θέμα
- Προσπάθεια εξασφάλισης της εύνοιας / προσοχής του ακροατηρίου
- Συχνή στο τέλος η πρόθεσις (σύντομη έκθεση του θέματος)
- (β) Διήγησις: - Έκθεση γεγονότων με συμφέροντα τρόπο → τονισμός ευνοϊκών στοιχείων
- Δεν υπάρχει πάντα → αποσιώπηση ασύμφωνων
→ εμμονή σε ασήμαντα αν συμφέρει
- (γ) Πίστις
- ↗ Άτεχνες αποδείξεις (αντικειμενικά πειστήρια)
 - ↘ Έντεχνες αποδείξεις
 - i. Ενθυμήματα: - Βραχυλογικοί συμπερασματικοί συλλογισμοί
- Ακριβείς ανάλογα με την ακρίβεια των δεδομένων
- Βασισμένα λογικά στους κοινούς τόπους
 - ii. Παραδείγματα
 - ↗ Ιστορικά (πραγματικά)
 - ↘ Πλαστά (παραβολές)
- Βάση τους η αναλογία καταστάσεων
- Ενδείξεις (όχι αποδείξεις)
 - iii. Γνώμες: αποφθέγματα κύρους / γενικής παραδοχής (κοινοί τόποι)
 - iv. Ἡθῆ: - Προσωπική ηθική επιβολή του ρήτορα
- Ηθική μείωση του αντιπάλου
- Προσεταιρισμός ακροατηρίου: → έπαινος προγόνων
→ κολακεία
→ δικαιολόγηση
λαθών/αδυναμιών
 - iv. Πάθη: διέγερση παθών (συναισθημάτων)
- (δ) Επίλογος:
- ↗ Ανάμνησις (ανακεφαλαίωση βασικών θέσεων)
 - ↘ Παθοποιία (προτροπή ή αποτροπή)
- └→ Σε μικρούς λόγους απουσιάζει

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΛΥΣΙΑ (σελ. 31-32)

Γέννηση: περίπου το 445 π.Χ.

Πατέρας: Κέφαλος ο Συρακόσιος, πλούσιος μέτοικος στην Αθήνα. Είχε γνωριμία με σημαντικούς πνευματικούς άνδρες της Αθήνας και έδωσε σωστή αγωγή και επιμελημένη μόρφωση στα παιδιά του.

404 π.Χ.: εγκαθίδρυση στην Αθήνα της αρχής των Τριάκοντα. Διώξεις προς Λυσία, δήμευση περιουσίας.

Δράση Λυσία εναντίον των Τριάκοντα → Ο Λυσίας ισοτελής (προνομιούχα τάξη μετοίκων με πολλά δικαιώματα αλλά όχι τα δικαιώματα του πολίτη) μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Επάγγελμα: λογογράφος (όχι ρητοροδιδάσκαλος)

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΥΣΙΑ (σελ. 32)

Ασχολήθηκε με μεγάλη επιτυχία και με τα τρία είδη του ρητορικού λόγου. Κυρίως δικανικοί λόγοι. Σήμερα μας είναι γνωστοί 172 τίτλοι.

Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ (σελ. 32-33)

A. ιστορική αξία

- αξιόπιστες πληροφορίες για την εσωτερική πολιτική κατάσταση της Αθήνας την περίοδο από το τέλος του Πελοποννησιακού μέχρι και του Κορινθιακού πολέμου (404-393 π.Χ.) ειδικότερα δε για την εποχή των Τριάκοντα.

- πληροφορίες για την ιδιωτική, κοινωνική και οικονομική ζωή των Αθηναίων της περιόδου

B. αισθητική αξία

- τεχνική αρτιότητα των λόγων

- πειθαρχία στους κανόνες της ρητορικής τέχνης

- ηθοποιία: πετυχαίνει να προσαρμόσει τον λόγο του στην προσωπικότητα του πελάτη του κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να δίδεται η εντύπωση ότι ο λόγος φέρει την προσωπική σφραγίδα του ομιλητή και όχι του επαγγελματία λογογράφου.

- απλότητα του ύφους, καθαρή και ακριβής έκφραση, βραχυλογία.

Ο Λυσίας χαρακτηρίζεται ως ο **διαπρεπέστερος λογογράφος της αρχαιότητας** και το έργο του μεγάλης ιστορικής και αισθητικής αξίας.